

SLUŽBA ZA REVIZIJU FINANSIRANJA POLITIČKIH STRANAKA

Na osnovu člana 10. stav (1) Zakona o finansiranju političkih stranaka („Službeni glasnik BiH“, broj: 95/12 i 41/16), člana 25. Pravilnika o godišnjim finansijskim izvještajima političkih stranaka („Službeni glasnik BiH“, broj: 96/13 i 89/16) i člana 18. Pravilnika o administrativnim procedurama pregleda, kontrole i revizije finansijskih izvještaja političkih stranaka („Službeni glasnik BiH“, broj: 103/08), izdajem

IZVJEŠTAJ O REVIZIJI GODIŠNJEG FINANSIJSKOG IZVJEŠTAJA ZA 2018. GODINU I POSTIZBORNOG FINANSIJSKOG IZVJEŠTAJA-OPŠTI IZBORI 2018. GODINE **DEMOKRATSKE FRONTE**

Broj: 03-07-6-286/19
Sarajevo, 07.10.2020. godine

SADRŽAJ

MIŠLJENJE	3
1. UVOD.....	4
2. PREDSTAVLJANJE POLITIČKE STRANKE.....	4
3. OPIS REVIZIJE.....	5
Predmet revizije.....	5
Cilj revizije.....	5
Obim revizije.....	5
4. PRETHODNE KONTROLE I REVIZIJE.....	5
5. NALAZI I PREPORUKE.....	6
5.1 NALAZI	6
5.2 PREPORUKE.....	13

MIŠLJENJE

Služba za reviziju finansiranja političkih stranaka izvršila je reviziju finansijskih izvještaja Demokratske fronte za 2018. godinu, i to: godišnjeg finansijskog izvještaja za 2018. godinu i finansijskog izvještaja za period od dana podnošenja prijave za ovjeru za izbore do dana ovjere rezultata Opštih izbora, održanih u oktobru 2018. godine.

Rukovodstvo političke stranke je odgovorno za finansijske izvještaje, postupanje stranke u skladu sa odredbama Zakona o finansiranju političkih stranaka i člana 15.10 Izbornog zakona Bosne i Hercegovine, te uspostavljanje efikasnog sistema internih kontrola.

Naša odgovornost je da izrazimo mišljenje na osnovu revizije koju smo izvršili.

Reviziju smo izvršili u skladu sa revizijskim standardima. Ovi standardi zahtijevaju da reviziju planiramo i izvršimo na način da prikupimo dovoljno dokaza koji nam, u razumnoj mjeri, pružaju garanciju da je stranka postupala u skladu sa odredbama Zakona o finansiranju političkih stranaka.

Revizija je na osnovu uzoraka ispitivala značajne transakcije koje potvrđuju iznose u finansijskim izvještajima, ocjenu računovodstvenih načela prilikom sastavljanja finansijskih izvještaja i postupanje u skladu sa odredbama Zakona o finansiranju političkih stranaka.

Smatramo da revizija koju smo izvršili pruža razumnu osnovu za izražavanje našeg mišljenja.

Revizijom godišnjeg finansijskog izvještaja za 2018. godinu, utvrđeno je da je Demokratska fronta prekršila odredbe člana 4. stav (1), člana 11. stav (1) i člana 12. stav (1), stav (3) i stav (4) Zakona o finansiranju političkih stranaka i člana 15.1 stav (1) Izbornog zakona Bosne i Hercegovine.

Prema našem mišljenju, osim navedenog, revidirani finansijski izvještaji ukazuju da je Demokratska fronta u 2018. godini postupala u skladu sa odredbama Zakona o finansiranju političkih stranaka i odredbama člana 15.10 Izbornog zakona Bosne i Hercegovine.

1. UVOD

Služba za reviziju finansiranja političkih stranaka (u daljem tekstu: Služba za reviziju) izvršila je reviziju finansijskih izvještaja Demokratske fronte za 2018. godinu, i to: godišnjeg finansijskog izvještaja za 2018. godinu i finansijskog izvještaja za period od dana podnošenja prijave za ovjeru za izbore do dana ovjere rezultata Opštih izbora, održanih u oktobru 2018. godine.

Revizija je preduzeta u skladu sa članom 10. stav (1) Zakona o finansiranju političkih stranaka, članom 25. Pravilnika o godišnjim finansijskim izvještajima političkih stranaka i članom 2. Pravilnika o administrativnim procedurama pregleda, kontrole i revizije finansijskih izvještaja političkih stranaka.

Zbog činjenice da se revizija obavlja provjerama na bazi uzorka i da postoje ograničenja u računovodstvenom sistemu i sistemu internih kontrola, postoji mogućnost da pojedine materijalno značajne greške ne budu otkrivene.

Prema podacima iz godišnjeg finansijskog izvještaja Demokratska fronta se finansirala iz sljedećih izvora¹:

R/B	Izvori finansiranja	Iznos (KM)	Struktura (%)
1.	Članarina	10.493,90	0,90
2.	Prilozi fizičkih lica (3-a)	30.632,21	2,62
3.	Prilozi pravnih lica (3-b)	800,00	0,07
4.	Prihodi od imovine (3-c)	0,00	0,00
5.	Prihodi od dobiti preduzeća u vlasništvu političke stranke (3-d)	0,00	0,00
6.	Prihodi od poklona (3-e)	12.920,00	1,11
7.	Prihodi iz budžeta (3-f)	1.113.187,81	95,30
8.	Prihodi od propagande (3-g)	0,00	0,00
I	Ukupni prihodi (1-8)	1.168.033,92	100,00
II	Ostali prihodi i drugo	0,00	0,00
	Izvori finansiranja (I+II)	1.168.033,92	100,00

U godišnjem finansijskom izvještaju stranka je iskazala rashode u ukupnom iznosu od 1.934.587,09 KM².

2. PREDSTAVLJANJE POLITIČKE STRANKE

Naziv političke stranke je Demokratska fronta. Skraćeni naziv stranke je DF.

Politička stranka Demokratska fronta BiH registrovana je kod Općinskog suda u Sarajevu, rješenjem broj: 065-0-F1-13-000001 od 24.04.2013. godine. Rješenjem broj: 065-0-F1-14-000011 od 06.05.2014. godine promijenjen je naziv stranke u Demokratska fronta – Željko Komšić. Na osnovu rješenja Općinskog suda u Sarajevu, broj: 065-0-F1-15-000015 od 14.10.2015. godine, politička stranka djeluje pod nazivom Demokratska fronta.

Sjedište političke stranke je u Sarajevu, ulica Radićeva 8³.

Lice ovlašteno za zastupanje stranke za 2018. godinu je Željko Komšić, predsjednik.

Lice ovlašteno za podnošenje finansijskih izvještaja za 2018. godinu je Hamed Hodžić.

¹ Podaci iz korigovanog obrasca 3 (izvori finansiranja) godišnjeg finansijskog izvještaja za 2018. godinu koji je dostavljen dana 28.09.2020. godine.

² Podaci iz korigovanog obrasca 4 (rashodi političke stranke) godišnjeg finansijskog izvještaja za 2018. godinu koji je dostavljen dana 25.09.2020. godine.

³ U godišnjem finansijskom izvještaju za 2018. godinu stranke je navela da je sjedište stranke u Sarajevu, Saliha Udžvarlića 10. Dana 16.07.2020. godine stranka je obavijestila Centralnu izbornu komisiju Bosne i Hercegovine da je od 01.06.2020. godine sjedište stranke na adresi Radićeva 8, Sarajevo, te da je pokrenula postupak upisa promjene sjedišta stranke pred nadležnim sudom.

Prema podacima iz godišnjeg finansijskog izvještaja za 2018. godinu, organizacionu strukturu Demokratske fronte čine:

- Centrala DF,
- 7 kantonalnih odbora i
- 60 općinskih odbora.

3. OPIS REVIZIJE

Predmet revizije je godišnji finansijski izvještaj Demokratske fronte za 2018. godinu i finansijski izvještaj za period od dana podnošenja prijave za ovjeru za izbore do dana ovjere rezultata Opštih izbora, održanih u oktobru 2018. godine, i to sljedećih organizacionih dijelova:

- Centrala DF Sarajevo,
- Općinski odbor DF Goražde i
- Općinski odbor DF Jablanica.

Cilj revizije je da se na osnovu provedenih revizijskih procedura pribave revizijski dokazi, koji će revizoru omogućiti da izrazi mišljenje o tome da li je Demokratska fronta u izvještajnom periodu postupala u skladu sa odredbama Zakona o finansiranju političkih stranaka i odredbama člana 15.10 Izbornog zakona BiH.

Obim revizije finansijskih izvještaja Demokratske fronte obuhvata kontrolu finansijske dokumentacije i provođenje analitičkih procedura radi utvrđivanja usklađenosti podataka koje je stranka iskazala u finansijskom izvještaju sa odredbama Zakona o finansiranju političkih stranaka, odnosno usklađenosti izvora finansiranja i načina trošenja sredstava, sa posebnim naglaskom na prihode iz budžeta i troškove izborne kampanje.

4. PRETHODNE KONTROLE I REVIZIJE

Služba za reviziju obavila je reviziju i pregled finansijskih izvještaja Demokratske fronte u periodu od 2013. do 2017. godine, nakon čega su izdati izvještaji o reviziji, odnosno izvještaji o pregledu sa nalazima revizije, mišljenjem revizora i preporukama stranci.

Nakon izvršenog pregleda godišnjeg finansijskog izvještaja za 2017. godinu, Služba za reviziju je izdala Izvještaj o pregledu sa mišljenjem revizora, nalazima revizije i preporukama stranci da finansijska sredstva obezbijeđena za finansiranje stranke koristi isključivo za ostvarivanje ciljeva utvrđenih svojim programom i statutom, da se ne finansira iz izvora koji su zabranjeni političkim strankama, da poslovne knjige vodi u skladu sa računovodstvenim propisima, odnosno da vodi pravilne evidencije o prihodima, rashodima i obavezama, da finansijske izvještaje koje podnosi Centralnoj izornoj komisiji Bosne i Hercegovine popunjava u skladu sa Pravilnikom o godišnjim finansijskim izvještajima političkih stranaka i da vrši usaglašavanje svojih obaveza sa svakim od dobavljača pojedinačno i provede odgovarajuća knjiženja u poslovnim knjigama.

Nerealizovane preporuke:

Na osnovu uočenih nedostataka u godišnjem finansijskom izvještaju za 2018. godinu, utvrđeno je da Demokratska fronta nije ispoštovala sve preporuke revizije.

5. NALAZI I PREPORUKE

5.1 NALAZI

a) Demokratska fronta prekršila je odredbe člana 4. stav (1)⁴ Zakona o finansiranju političkih stranaka.

U korigovanom obrascu 4 (rashodi političke stranke) godišnjeg finansijskog izvještaja za 2018. godinu, koji je Centralnoj izbornoj komisiji Bosne i Hercegovine dostavljen 25.09.2020. godine, Demokratska fronta je iskazala ukupne rashode u iznosu od 1.934.587,09 KM⁵.

Prilikom kontrole utroška sredstava planiranih finansijskim planom, Služba za reviziju je koristila podatke iz poslovnih knjiga, te podatke iz korigovanog Bruto bilansa za period 01.01.-31.12.2018. godine.

Uvidom u Izmjene i dopune Finansijskog plana Demokratske fronte za 2018. godinu, utvrđeno je da je Demokratska fronta planirala ukupne rashode u iznosu od 2.284.618,07 KM. U okviru ovog plana Demokratska fronta je planirala sredstva, između ostalog, za povrat pozajmica u iznosu od 30.000,00 KM i plaćanje obaveza iz 2016. godine u iznosu od 148.318,07 KM.

Analizom dostavljenog finansijskog plana za 2018. godinu, utvrđeno je da Demokratska fronta nije sačinila finansijski plan rashoda na način kojim bi se obezbijedila potpuna transparentnost planiranog trošenja sredstava, kao i njihova uporedba sa ostvarenim troškovima, da nije planirala sve troškove, dok je pojedine troškove ostvarila u većem iznosu u odnosu na planirane.

Služba za reviziju je utvrdila da je stranka finansijska sredstva u iznosu od 54.674,61 KM utrošila mimo utvrđenog finansijskog plana za 2018. godinu, i to:

-Demokratska fronta u Finansijskom planu za 2018. godinu nije planirala humanitarne rashode, troškove reprezentacije u zemlji, troškove platnog prometa i troškove obezbjeđenja, a iste je ostvarila u iznosu od 13.700,45 KM.

U poslovnim knjigama, a i u obrascu 4.1 (režijsko-administrativni i ostali troškovi) godišnjeg finansijskog izvještaja, stranka je humanitarne rashode iskazala u ukupnom iznosu od 1.400,00 KM. Uvidom u poslovne knjige utvrđeno je da su troškovi reprezentacije u zemlji iznosili 7.589,77 KM⁶, troškovi platnog prometa 3.353,48 KM, a troškovi obezbjeđenja 1.357,20 KM.

-Stranka je prekoračila planirane troškove advokatskih i notarskih usluga, troškove knjigovodstvenih usluga, troškove zakupnine poslovnih prostora, režijske troškove (ptt troškovi, troškove električne energije, troškove grijanje i troškove komunalnih usluga)⁷ i troškove ugovora o djelu u ukupnom iznosu od 40.974,16 KM, kako slijedi: troškove advokatskih i notarskih usluga za 298,61 KM, troškove knjigovodstvenih usluga za 1.903,00 KM, troškove zakupnine poslovnih prostora za 25.701,72 KM⁸, režijske troškove za 9.881,88 KM⁹ i troškove ugovora o djelu za 3.188,95 KM.

Sve navedeno ukazuje da je Demokratska fronta prekršila odredbe člana 4. stav (1) Zakona o finansiranju političkih stranaka jer nije sačinila program utroška sredstava na način kojim bi se

⁴ Prema odredbama člana 4. stav (1) Zakona o finansiranju političkih stranaka, finansijska sredstva iz člana 3. stav (1) navedenog Zakona stranka može koristiti isključivo za ostvarivanje ciljeva utvrđenih svojim programom i statutom.

⁵ U korigovanom Bruto bilansu za period 01.01.-31.12.2018. godine, koji je Centralnoj izbornoj komisiji Bosne i Hercegovine dostavljen 01.10.2020. godine, Demokratska fronta je evidentirala ukupne rashode u iznosu od 1.958.597,21 KM.

⁶ Stranka je u okviru finansijskog plana, na stavci ostali troškovi kampanje planirala samo troškove reprezentacije u kampanji, dok nije planirala troškove reprezentacije mimo kampanje. U poslovnim knjigama su troškovi reprezentacije u zemlji evidentirani u iznosu od 7.589,77 KM, a troškovi reprezentacije u zemlji-kampanja u iznosu od 5.466,00 KM.

⁷ Stranka je režijske troškove (ptt troškovi, troškove električne energije, troškove grijanje i troškove komunalnih usluga) planirala u jednom iznosu, tj. nije planirala iznos troškova za svaki navedeni trošak pojedinačno.

⁸ U korigovanom Bruto bilansu za period 01.01.-31.12.2018. godine stranka je evidentirala troškove zakupnine poslovnih prostora u ukupnom iznosu od 251.701,72 KM, dok su isti troškovi planirani u u iznosu od 226.000,00 KM.

⁹ U korigovanom Bruto bilansu za period 01.01.-31.12.2018. godine stranke je evidentirala režijske troškove u ukupnom iznosu od 89.881,88 KM, dok su isti planirani u u iznosu od 80.000,00 KM

obezbijedila potpuna transparentnost planiranog trošenja sredstava, te je finansijska sredstva utrošila mimo utvrđenog finansijskog plana za 2018. godinu.

b) Demokratska fronta prekršila je odredbe člana 11. stav (1) i člana 12. stav (1) i stav (4) Zakona o finansiranju političkih stranaka.

Revizijom finansijskih izvještaja, utvrđeno je da Demokratska fronta nije u poslovnim knjigama uspostavila pravovremene, potpune i pravilne evidencije o prihodima, rashodima, obavezama i poslovanju putem blagajne, poslovne knjige nije vodila u skladu sa obračunskom osnovom i nije izvršila popis na dan 31.12.2018. godine u skladu sa računovodstvenim propisima, čime je prekršila odredbe člana 11. stav (1) i člana 12. stav (1) Zakona o finansiranju političkih stranaka.

Demokratska fronta nije popunila obrasce godišnjeg finansijskog izvještaja za 2018. godinu u skladu sa odredbama Pravilnika o godišnjim finansijskim izvještajima političkih stranaka (u daljem tekstu: Pravilnik), čime je prekršila odredbe člana 12. stav (4) Zakona o finansiranju političkih stranaka.

(1) Demokratska fronta nije vodila pravovremene evidencije o poslovanju putem blagajne, što je suprotno računovodstvenim propisima.

Uvidom u obrazac 2-1 (promet stanja blagajne) godišnjeg finansijskog izvještaja utvrđeno je da je stranka iskazala promet ostvaren putem blagajne u iznosu od 4.928,00 KM, što je potvrđeno i uvidom u Dnevnik blagajne broj: 01/18 od 24.10.2018. godine.

Služba za reviziju utvrdila je da je stranka putem blagajne, u gotovom novcu, isplatila regres i naknade za rad praznicima zaposlenim u ukupnom iznosu od 4.928,00 KM.

U skladu sa poreskim propisima stranka je imala obavezu da na isplaćena sredstva zaposlenim po osnovu rada praznicima¹⁰ u ukupnom iznosu od 1.848,00 KM, koja imaju karakter ličnih primanja, obračuna i uplati porez na dohodak i doprinose.

Stranka u poslovnim knjigama i godišnjem finansijskom izvještaju nije iskazala troškove i obaveze po osnovu poreza na dohodak i doprinosa na navedena sredstva.

Demokratska fronta je postupila i suprotno Uredbi o uslovima i načinu plaćanja gotovim novcem jer je putem blagajne, u gotovom novcu, isplatila naknade za rad praznicima zaposlenim.

(2) Uvidom u izvode sa transakcijskog računa i spiskove za naplaćenu članarinu prikupljenu u općinskim odborima Travnik, Modriča i Ilidža, utvrđeno je da stranka nije evidentirala prikupljene članarine kroz blagajnički izvještaj, iako je riječ o sredstvima primljenim u gotovom novcu.

-Služba za reviziju je utvrdila da je OO Travnik dana 13.12.2018. godine izvršio polog prikupljenih članarina od 33 člana ovog općinskog odbora na transakcijski račun stranke u ukupnom iznosu od 91,00 KM. OO Travnik je Centrali stranke dostavio spisak na kojem su navedena lica i iznos uplaćene članarine.

-Dana 29.10.2018. godine, na transakcijski račun stranke su uplaćena sredstva od prikupljenih članarina u ukupnom iznosu od 170,00 KM. Uvidom u dokumentaciju, utvrđeno je da su sredstva u iznosu od 170,00 KM prikupljena od 13 članova OO Modriča.

-Općinski odbor Ilidža je, dana 17.10.2018. godine, na transakcijski račun stranke izvršio polog prikupljenih članarina od četiri člana ovog odbora u ukupnom iznosu od 66,00 KM. OO Iližda je Centrali stranke dostavio spisak na kojem su navedena lica i iznos uplaćene članarine.

Stranka je imala obavezu da, prije nego što je izvršila polog prikupljenih članarina na transakcijski račun, fizičkim licima-članovima od kojih je primila članarinu izda priznanicu o prijemu gotovog novca i da naplaćenu članarinu evidentira kroz blagajnički izvještaj.

¹⁰ U nalogima isplate navedeno je da je svrha isplate „rad praznicima“.

- (3) Podaci o ukupnim prihodima koje je stranka iskazala u godišnjem finansijskom izvještaju ne odgovaraju podacima iz Godišnjeg obračuna za 2018. godinu i podacima iz korigovanog Bruto bilansa za period 01.01.-31.12.2018. godine¹¹ koji je dostavljen Centralnoj izbornoj komisiji Bosne i Hercegovine 01.10.2020. godine (u daljem tekstu: korigovani Bruto bilans).

U korigovanom obrascu 3 (izvori finansiranja) godišnjeg finansijskog izvještaja Demokratska fronta iskazala je ukupne prihode u iznosu od 1.168.033,92 KM. Stranka je u Godišnjem obračunu za 2018. godinu koji je predala Finansijsko-informatičkoj agenciji 26.02.2019. godine, iskazala ukupne prihode u iznosu od 1.159.628,00 KM, dok su u korigovanom Bruto bilansu ukupni prihodi evidentirani u iznosu od 1.168.448,65 KM¹².

Pored navedenog, Služba za reviziju je utvrdila da Demokratska fronta nije uspostavila pravilne evidencije o prihodima iz budžeta općina i kantona. Stranka je u poslovnim knjigama evidentirala prihode iz budžeta općina na istom analitičkom kontu 4112, odnosno nije uspostavila evidenciju o prihodima za svaku općinu pojedinačno. Na isti način je evidentirala i prihode iz budžeta kantona¹³.

- (4) Uvidom potvrde izdate fizičkim i pravnim licima o primljenim prilogima utvrđeno je da sadržaj potvrde nije usaglašen sa odredbama člana 6. Pravilnika, odnosno izdate potvrde ne sadrže podatke o broju ličnog dokumenta/identifikacioni broj donatora, dok pojedine ne sadrže ni adresu i mjesto prebivališta/sjedišta donatora.
- (5) Demokratska fronta u okviru Glavne knjige nije uspostavila pravilne i pravovremene evidencije o troškovima po organizacionim dijelovima stranke i nije u godišnjem finansijskom izvještaju iskazala sve rashode, čime je prekršila odredbe člana 21, 22. i 23. Pravilnika.

Demokratska fronta je u korigovanom godišnjem finansijskom izvještaju za 2018. godinu koji je Centralnoj izbornoj komisiji Bosne i Hercegovine dostavila 25.09.2020. godine, iskazala rashode u ukupnom iznosu od 1.934.587,09 KM.

U Godišnjem obračunu za 2018. godinu koji je predala Finansijsko-informatičkoj agenciji 26.02.2019. godine, stranka je iskazala ukupne rashode u iznosu od 1.950.865,00 KM. Prema podacima iz korigovanog Bruto bilansa¹⁴, ukupni rashodi stranke u 2018. godini iznosili su 1.958.597,21 KM

- (6) Uvidom u obrasce 4.1 (režijsko-administrativni i ostali troškovi) godišnjeg finansijskog izvještaja utvrđeno je da stranka nije iskazala tačne podatke o iznosu i nazivu troškova, čime je prekršila odredbe člana 22. Pravilnika. Takođe, utvrđeno je da stranka u poslovnim knjigama nije evidentirala sve troškove, kao i da podaci o troškovima iskazani u obrascima 4.1 ne odgovaraju podacima iz poslovnih knjiga.

- Stranka je u obrascu 4.1 za Centralu DF iskazala obaveze po početnom stanju na dan 01.01.2018. godine u iznosu od 148.318,07 KM kao rashode ranijih godina, što nije u skladu sa odredbama člana 21. i 22. Pravilnika.

S obzirom da su troškovi i obaveze u iznosu od 148.318,07 KM nastali i u poslovnim knjigama evidentirani u 2016. godini, stranka plaćanje obaveze prema dobavljaču nije trebala iskazati kao rashod u godišnjem finansijskom izvještaju za 2018. godinu.

- Demokratska fronta je u obrascu 4.1 iskazala troškove električne energije Centrale stranke u iznosu od 29.206,70 KM. Uvidom u poslovne knjige utvrđeno je da je stranka evidentirala troškove električne energije u iznosu od 4.523,80 KM, kao i da nije evidentirala troškove električne energije po računu za decembar 2018. godine u iznosu od 355,73 KM.

¹¹ Stranka nije vršila korekcije Godišnjeg obračuna za 2018. godinu.

¹² Stranka je, naknadno, u korigovanom Bruto bilansu evidentirala prihode po osnovu nenovčanih donacija u vidu besplatnog korištenja poslovnih prostora u iznosu od 8.820,00 KM.

¹³ Analitička kartica konta 4111.

¹⁴ Stranka nije vršila korekcije Godišnjeg obračuna za 2018. godinu.

Stranka u poslovnim knjigama nije evidentirala ni troškove telefona Centrale stranke za decembar 2018. godine u iznosu od 1.474,70 KM.

- Stranka je u korigovanom obrascu 4.1 za OO Jablanica iskazala troškove telefonskih i ptt usluga u iznosu od 520,15 KM. Uvidom u poslovne knjige, utvrđeno je da su troškovi telefonskih usluga interneta¹⁵ i troškovi kablovske televizije iznosili ukupno 1.359,00 KM.

Revizijom finansijskih izvještaja je utvrđeno da stranka nije u poslovnim knjigama evidentirala troškove za decembar 2018. godine, po računu "Telemach" d.o.o. Sarajevo, broj: 9003909023 od 31.12.2018. godine, u iznosu od 47,60 KM.

Isto tako, stranka u poslovnim knjigama nije evidentirala troškove električne energije OO Jablanica za decembar 2018. godine u iznosu od 21,71 KM.

- Kontrolom dostavljenih računa za troškove električne energije OO Goražde, utvrđeno je da stranka nije evidentirala troškove po računu za decembar 2018. godine u iznosu od 94,75 KM.

(7) Na osnovu podataka iz poslovnih knjiga, ugovora o zakupu poslovnih prostora i podataka koje su dostavile općine, utvrđeno je da stranka u poslovnim knjigama nije pravilno evidentirala troškove zakupa poslovnih prostora, kao i da troškove nije evidentirala u momentu nastanka troška, što je suprotno računovodstvenim propisima i odredbama člana 21. i 22. Pravilnika.

- Stranka nije evidentirala troškove zakupa poslovnog prostora koji je koristila na osnovu Ugovora o zakupu koji je zaključen sa Općinom Donji Vakuf, u iznosu od 691,20 KM. Prema podacima koje je dostavila Općina Donji Vakuf, Demokratska fronta nije izmirila obaveze po osnovu zakupa za 2018. godinu.

- U poslovnim knjigama stranka je troškove zakupa poslovnih prostora evidentirala u manjem iznosu u odnosu na ugovorene cijene zakupa, kako slijedi: OO Vogošća u iznosu od 234,00 KM, OO Žepče u iznosu od 200,00 KM, OO Kakanj u iznosu od 250,00 KM, OO Doboj-Jug u iznosu od 244,80 KM, OO Tešanj u iznosu od 2.750,00 KM, OO Kalesija u iznosu od 250,00 KM, Sapna u iznosu od 350,00 KM, OO Gračanica u iznosu od 300,00 KM, KO Tuzla u iznosu od 468,00 KM, KO Bihać u iznosu od 469,22 KM, KO Mostar u iznosu od 400,00 KM, OO Srebrenica u iznosu od 220,00 KM i OO Ključ u iznosu od 600,00 KM.

- Demokratska fronta je u poslovnim knjigama troškove zakupa poslovnih prostora koje su koristili organizacioni odbori stranke u Maglaju, Vitezu, Konjicu, Prijedoru i Brčkom iskazala u većem iznosu u odnosu na ugovorene cijene zakupa, i to: OO Maglaj za 400,48 KM, OO Vitez za 520,00 KM, OO Konjic za 408,00 KM, OO Prijedor za 187,92 KM i OO Brčko u iznosu od 78,00 KM.

(8) Revizijom finansijskog izvještaja su utvrđeni nedostaci kod računa dobavljača, koji su knjigovodstvene isprave o nastalim poslovnim događajima¹⁶. Takođe, utvrđeno je da računi nisu ovjereni za knjiženje i plaćanje, niti je pisanim aktom uređen način trošenja finansijskih sredstava stranke.

-Uvidom u račun dobavljača „Hecoprom“ d.o.o. Sarajevo broj: 258/2018 od 05.09.2018. godine, na kojem je navedena i napomena da je predračun za period od 05.09. do 05.10.2018. godine, utvrđeno je da je korišten hotelski smještaj, te je fakurisano 30 noćenja. Stranka je u očitovanju na Preliminarni izvještaj navela da je smještaj koristio vozač u skladu sa Ugovorom o prijevozu sa „Ljaljić turs“ d.o.o. Čelić. Međutim, na računu nisu navedeni podaci o licu koje je koristilo smještaj, niti je u momentu izdavanja računa moglo biti poznato da li će i kada smještaj biti korišten.

¹⁵ Računi "Telemach" d.o.o. Sarajevo za Usluge BIZ NET+PHONE S.

¹⁶ U skladu sa računovodstvenim propisima, sadržaj knjigovodstvene isprave mora nedvojbeno i vjerodostojno pokazivati vrstu i obim nastale promjene (kupovina, količina, cijena, ukupan iznos), karakter poslovne promjene u knjigovodstveno-tehničkom smislu, tehnička obilježja i sl.

-Kontrolom računa za ugostiteljske usluge koje su proknjiženi u poslovnim knjigama, utvrđeno je da račun dobavljača „Ibes“ d.o.o. Sarajevo broj: 000499 od 13.09.2018. godine u iznosu od 1.500,00 KM ne sadrži podatke o vrsti i količini pića, već je na istom navedeno samo da je riječ o ugostiteljskim uslugama-piće za 250 osoba na dan 07.09.2018. godine.

- (9) Demokratska fronta nije u godišnjem finansijskom izvještaju pravilno iskazala podatke o troškovima kampanje, čime je prekršila odredbe člana 21, 22. i 23. Pravilnika.

Demokratska fronta je u korigovanom godišnjem finansijskom izvještaju za 2018. godinu, koji je dostavila uz očitovanje¹⁷ na Preliminarni izvještaj o reviziji godišnjeg finansijskog izvještaja za 2018. godinu i postizbornog finansijskog izvještaja-Opšti izbori 2018. godine iskazala troškove kampanje u ukupnom iznosu od 1.057.986,42 KM.

Služba za reviziju je utvrdila da su troškovi izborne kampanje Demokratske fronte iznosili 1.306.998,39 KM, kako slijedi:

- Uvidom u korigovani Bruto bilans, poslovne knjige i račune dobavljača, utvrđeno je da su *troškovi reklame i propagande za izbornu kampanju* iznosili 1.187.078,63 KM, od čega se 1.154.458,96 KM odnosi na račune pravnog lica „Direct media“ d.o.o.¹⁸ za marketinške usluge u toku kampanje¹⁹.
- Demokratska fronta nije u poslovnim knjigama iskazala troškove promotivnog materijala za potrebe predizborne kampanje za Opšte izbore 2018. godine u iznosu od 75.519,94 KM.

U postupku revizije finansijskih izvještaja utvrđeno je da je stranka sa pravnim licem „Print design“ d.o.o. Sarajevo zaključila Ugovor za pružanje usluga štampanja i isporuke promotivnog materijala broj: S-971/18, bez datuma, na iznos od 90.620,34 KM. Navedenim ugovorom je utvrđeno da se plaćanje vrši u 6 jednakih rata po 15.103,39 KM, i to: dvije rate do kraja 2018. godine i četiri rate najkasnije do 20.04.2019. godine.

Uvidom u dostavljene fakture i evidencije iz poslovnih knjiga stranke, utvrđeno je da je Demokratska fronta u poslovnim knjigama iskazala troškove u iznosu od 15.103,39 KM, dok preostali iznos od 75.519,94 KM nije evidentiran u poslovnim knjigama za 2018. godinu.

S obzirom da je imala podatke o iznosu troškova promotivnog materijala koji joj je isporučen u 2018. godini, stranka je trebala u poslovnim knjigama ukalkulisati ove troškove.

Ističemo da je dobavljač „Print design“ d.o.o. Sarajevo promotivni materijal, koji je isporučen u toku predizborne kampanje 2018. godine, fakturisao Demokratskoj fronti tek u 2019. godini.

- Stranka je u poslovnim knjigama evidentirala *troškove reprezentacije u zemlji-kampanja* u iznosu od 5.466,00 KM. Uvidom u račune utvrđeno je da su na kontu troškova reprezentacije evidentirani troškovi noćenja koji su iznosili 5.466,00 KM.
- Kontrolom računa koje je stranka proknjižila na kontu 40103-*Organizovani prevoz-kampanja*, utvrđeno je da je stranka koristila usluge prevoza po računima dobavljača „Laljić turs“ d.o.o. Čelić u iznosu od 13.285,00 KM i „KONJIC-KB-BUS“ d.o.o. Konjic u iznosu od 760,50 KM, odnosno da su troškovi prevoza za potrebe izborne kampanje iznosili 14.045,50 KM.

¹⁷ Dostavljeno 25.09.2020. godine.

¹⁸ Ascanius media d.o.o.

¹⁹ Usluge su podrazumijevale: izradu kreativnog rješenja, produkciju TV i radio materijala za oglašavanje, pregovaranje sa medijima, planiranje i zakup medijskog prostora, izvršenje zakupa, distribuciju oglasnog materijala, dogovaranje u vezi sa predizbornim skupovima i ostale makretinške aktivnosti.

- Uvidom u ugovore o djelu utvrđeno je da su troškovi po ugovorima o djelu koji su zaključeni sa fizičkim licima za potrebe predizborne kampanje, kao što su: rad u call centru, dostava promo materijala i lektorisanje izbornog programa iznosili 4.935,73 KM.

Pored navedenog, utvrđeni su i sljedeći troškovi kampanje: *troškovi zakupa prostora/zemljišta/dvorana* (kto 40125) u iznosu od 11.226,51 KM, *troškovi zakupa dvorane* (kto 40121) u iznosu od 1.351,00 KM, *utrošeni materijal u kampanju* (kto 40004-1) u iznosu od 7.022,58 KM, *troškovi komunalnih usluga-kampanja* (kto 40151-1) u iznosu od 175,50 KM i *troškovi ostalih usluga u kampanji* (kto 401595) u iznosu od 180,00 KM.

Stranka je troškove zakupa velike sale po računu Narodnog pozorišta Mostar u iznosu od 800,00 KM iskazala u obrascu 4.1 godišnjeg finansijskog izvještaja.

- (10) Stranka nije uspostavila potpune i pravilne evidencije o ukupnim obavezama i obavezama prema svakom dobavljaču pojedinačno, odnosno nije vodila pomoćne knjige u skladu sa računovodstvenim zapisima.

Uvidom u analitičke evidencije konta obaveza prema dobavljačima, utvrđeno je da je stranka početno stanje obaveza prema svim dobavljačima na dan 01.01.2018. godine iskazala kumulativno u iznosu od 204.639,45 KM, tj. nije prenijela početna stanja na analitičke kartice za svakog dobavljača pojedinačno. Takođe, stranka je kod velikog broja dobavljača iskazala dugovni saldo, tj. pretplatu je umjesto na analitičkim karticama konta potraživanja po osnovu avansa, evidentirala na analitičkim karticama konta obaveza prema dobavljačima, čime je u poslovnim knjigama i Završnom računu za 2018. godinu ukupne obaveze prema dobavljačima iskazala u manjem iznosu u odnosu na stvarne. Kao rezultat pogrešnog načina knjiženja, stranka nema tačne evidencije o obavezama prema dobavljačima i potraživanjima stranke, tako da isti nisu pravilno iskazani ni u Godišnjem obračunu za 2018. godinu.

Pored navedenog, Demokratska fronta nije izvršila usaglašavanje obaveza sa dobavljačima, nije izvršila popis obaveza i potraživanja²⁰, te u godišnjem finansijskom izvještaju nije pravilno iskazala obaveze prema dobavljačima, čime je prekršila odredbe člana 24. Pravilnika.

- U korigovanom obrascu 5.2 (ostale obaveze) Demokratska fronta je iskazala obaveze prema dobavljačima „Video info production“ HD, „Direct media“ d.o.o., „Print design“ d.o.o., „R-Time“ d.o.o., „AC Star“ d.o.o., „Platinum“ d.o.o. i „Tampeldo“ d.o.o. u ukupnom iznosu od 1.031.276,26 KM, te obaveze prema zakupodavcima poslovnih prostora u iznosu od 15.517,93, odnosno ukupno 1.046.794,19 KM.

Uvidom u korigovani Bruto bilans stranke utvrđeno je da je stranka imala sljedeće obaveze: obaveze prema dobavljačima u iznosu od 977.714,42 KM, obaveze po osnovu plata 426,61 KM i ostale tekuće obaveze 12,45 KM, odnosno ukupno 978.153,48 KM.

Stranka je u korigovanom obrascu 5.2 umjesto podataka o nazivu/imenu i prezimenu zakupodavca navodila samo da je riječ o obavezi za zakup organizacionog dijela, što je suprotno odredbi člana 24. Pravilnika.

- Na osnovu dostavljenih konfirmacija i izvoda otvorenih stavki, te uvidom u poslovne knjige stranke, utvrđeno je sljedeće:
  1. U godišnjem finansijskom izvještaju Demokratska fronta je iskazala obaveze prema dobavljaču „Print design“ d.o.o. Sarajevo u iznosu od 75.519,94 KM, što ne odgovara podacima iz poslovnih knjiga stranke. Naime, stranka u svojim poslovnim knjigama na dan 31.12.2018. godine nema iskazane obaveze prema dobavljaču „Print design“ d.o.o.

²⁰ Demokratska fronta je dana 04.02.2019. godine donijela Odluku o formiranju Centralne popisne komisije za popis imovine i obaveza kojom je u članu 2. propisano da Komisija treba objektivno i sveobuhvatno izvršiti popis imovine i obaveza na dan 31.12. tekuće godine sa ciljem da se utvrdi njihovo stvarno stanje, te da se u poslovnim knjigama izvrši usklađivanje stvarnog stanja sa knjigovodstvenim. Demokratska fronta je izvršila samo popis opreme i novčanih sredstava na računima i blagajni stranke na dan 31.12.2018. godine i sačinila Popisnu listu, koju je dostavila u postupku revizije.

Sarajevo, dok je u analitičkoj kartici koju je Demokratska fronta vodila u periodu od 2013. do 2018. godine iskazana pretplata u iznosu od 15.344,67 KM.

„Print design“ d.o.o. Sarajevo je dana 10.08.2020. godine dostavio Izvod otvorenih stavki na dan 31.12.2018. godine, u kojem je naveo da stranka nema obaveze prema ovom pravnom licu na dan 31.12.2018. godine.²¹

2. Prema podacima iz Izvoda otvorenih stavki na dan 31.12.2018. godine, obaveze stranke prema pravnom licu „Prima Commerce“ d.o.o. Sarajevo iznose 1.755,00 KM. Stranka u obrascu 5.2 nije iskazala obaveze prema ovom pravnom licu, dok u poslovnim knjigama za 2018. godini, na analitičkoj kartici dobavljača „Prima Commerce“ d.o.o. Sarajevo iskazuje saldo u iznosu od 1.053,00 KM.

Pregledom analitičke kartice koju je Demokratska fronta vodila u periodu od 2015. do 2018. godine, utvrđeno je da ukupne obaveze stranke na dan 31.12.2018. godine prema pravnom licu „Prima Commerce“ d.o.o. Sarajevo iznose 1.755,00 KM.

3. Stranka u obrascu 5.2 nije iskazala obaveze prema pravnom licu „Pingi“ d.o.o. Sarajevo. Uvidom u poslovne knjige utvrđeno je da obaveze stranke na dan 31.12.2018. godine prema pravnom licu „Pingi“ d.o.o. Sarajevo iznose 193,98 KM, dok je pregledom analitičke kartice koju je Demokratska fronta vodila u periodu od 2013. do 2018. godine utvrđeno je da ukupne obaveze stranke na dan 31.12.2018. godine prema ovom pravnom licu iznose 477,25 KM.

Na osnovu podataka koje je dostavio „Pingi“ d.o.o. Sarajevo utvrđeno je da obaveze Demokratske fronte na dan 31.12.2018. godine prema ovom pravnom licu iznose 490,47 KM.

4. Podaci koje je stranka iskazala u poslovnim knjigama o obavezama prema dobavljaču „Direct Media“ d.o.o. Sarajevo ne odgovaraju podacima koje je stranka iskazala u godišnjem finansijskom izvještaju za 2018. godinu i podacima iz Izvoda otvorenih stavki na dan 31.12.2018. godine.

Naime, u godišnjem finansijskom izvještaju stranka je iskazala obaveze prema pravnom licu „Direct Media“ d.o.o. Sarajevo u iznosu od 914.458,96 KM, što odgovara podacima iz Izvoda otvorenih stavki na dan 31.12.2018. godine. U poslovnim knjigama za 2018. godinu stranka je iskazala obaveze na dan 31.12.2018. godine prema ovom pravnom licu u iznosu od 766.140,89 KM, dok su u analitičkoj kartici za period od 2014. do 2018. godine iskazane obaveze stranke na dan 31.12.2018. godine u iznosu od 909.458,46 KM.

5. Demokratska fronta u godišnjem finansijskom izvještaju nije iskazala sve obaveze prema dobavljačima za koje u svojim analitičkim evidencijama za period od 2014. do 2018. godine iskazuje obaveze. Stranka prema podacima iz poslovnih knjiga na dan 31.12.2018. godine, između ostalih, ima obaveze i prema sljedećim dobavljačima: „Unioninvest plastika“ d.o.o. u iznosu od 26.182,25 KM, Vrankić Dragan u iznosu od 23.999,94 KM, „ASC Electronic“ d.o.o. u iznosu od 1.110,01 KM i JP „BH Pošta Sarajevo“ u iznosu od 1.112,40 KM.

Takođe, uvidom u analitičke kartice konta obaveza prema dobavljačima za period od 2014. do 2018. godine utvrđeno je da su iskazane i pretplate kod dobavljača. Između ostalih, iskazane su pretplate kod sljedećih dobavljača: „Sarajevo osiguranje“ d.d. u iznosu od 3.022,10 KM, „Bosansko narodno pozorište“ u iznosu od 1.250,00 KM, „Elektroprivreda BiH“ u iznosu od 972,40 KM, „Auto delta“ d.o.o. u iznosu od 735,15 KM, „Elektrokrajina Banja Luka“ a.d. u iznosu od 594,89 KM, „M:Tel“ u iznosu od 403,41 KM, „Atal group“ d.o.o. u iznosu od 282,60 KM i „BH Telecom“ u iznosu od 89,15 KM.

Podaci o pretplatama koje Demokratska fronta iskazuje u svojim poslovnim knjigama kod dobavljača „BH Telecom“, „M:Tel“, „Elektroprivreda BiH“ i „Elektrokrajina Banja Luka“ a.d. po osnovu računa za telefonske usluge i utrošenu električnu energiju ne odgovaraju

---

²¹ Detalji navedeni u stavu (9) nalaza pod b).

stvarnom stanju jer stranka nije evidentirala sve troškove po računima navedenih dobavljača.

Sve gore navedeno ukazuje da stranka ne vodi pravilne i potpune evidencije o svojim rashodima i obavezama, što za rezultat ima pogrešno iskazana potraživanja, rashode i obaveze u finansijskim izvještajima koje podnosi u skladu sa računovodstvenim propisima i Zakonom o finansiranju političkih stranaka.

c) Demokratska fronta prekršila je odredbe člana 12. stav (3) Zakona o finansiranju političkih stranaka i člana 15.1 stav (1) Izbornog zakona Bosne i Hercegovine.

Na osnovu obavljene revizije finansijskih izvještaja utvrđeno je da Demokratska fronta u postizbornom finansijskom izvještaju nije iskazala sve troškove kampanje, čime je prekršila odredbe člana 12. stav (3) Zakona o finansiranju političkih stranaka, odredbe člana 15.1 stav (1) Izbornog zakona Bosne i Hercegovine i odredbe Pravilnika o predizbornim i postizbornim finansijskim izvještajima političkih stranaka („Službeni glasnik BiH” broj: 10/18).

Demokratska fronta je u postizbornom finansijskom izvještaju iskazala troškove kampanje u ukupnom iznosu od 203.876,25 KM. Revizijom finansijskih izvještaja utvrđeno je da su troškovi kampanje iznosili 1.306.998,39 KM, kako je navedeno u nalazu pod b).

Troškovi izborne kampanje

Prema odredbama člana 15.10 Izbornog zakona BiH, politička stranka za potrebe izborne kampanje ne smije potrošiti više od 0,30 odnosno 0,20 KM²² po biraču u svakom izbornom krugu, prema broju birača koje je objavila Centralna izborna komisija BiH. Prema podacima Centralne izborne komisije BiH stranka je u svrhu izborne kampanje mogla da potroši 1.694.717,74 KM.

Kontrolom poslovnih knjiga i finansijske dokumentacije utvrđeno su troškovi kampanje iznosili 1.306.998,39 KM.

5.2 PREPORUKE

Preporučuje se Demokratskoj fronti da se pridržava odredaba Zakona o finansiranju političkih stranaka, a posebno na osnovu uočenih nedostataka se preporučuje:

- *da finansijska sredstva obezbijeđena za finansiranje stranke troši u skladu sa svojim programom i statutom,*
- *da poslovne knjige vodi u skladu sa računovodstvenim propisima, odnosno da uspostavi i vodi pravilne, pravovremene i potpune evidencije o novčanim tokovima, приходima, rashodima i obavezama, kao pretpostavku za pravilno finansijsko izvještavanje,*
- *da finansijske izvještaje koje podnosi Centralnoj izornoj komisiji Bosne i Hercegovine popunjava u skladu sa Pravilnikom o godišnjim finansijskim izvještajima političkih stranaka,*
- *da definiše postupke i procedure internih kontrola u vezi sa procesom trošenja finansijskih sredstava stranke i*
- *da poštuje i druge propise, prevashodno poreske i propise o poslovanju gotovim novcem.*

---

²² Član 15.10 stav 2. Izbornog zakona BiH propisuje da se maksimalno dozvoljeni iznos za finansiranje izborne kampanje izračunava tako što se broj glasača u svim izbornim jedinicama u kojima politički subjekt ima kandidatsku listu ili kandidata pomnoži sa: 30 feninga za načelnika opštine odnosno gradonačelnika i za članove skupštine opštine, članove Narodne skupštine RS i Predstavničkog doma Parlamenta Federacije BiH, članove Parlamentarne skupštine BiH, člana Predsjedništva BiH, i predsjednika i potpredsjednike RS, odnosno 20 feninga za izbore za članove kantonalnih skupština.

Imajući u vidu ranije date preporuke, koje stranka nije ispoštovala, preporučuje se stranci i:

- *da vodi pomoćne knjige obaveza prema dobavljačima na pravilan način, te da izvrši usaglašavanje obaveza sa dobavljačima i provede odgovarajuća knjiženja u poslovnim knjigama,*
- *da vrši redovan popis imovine i obaveza u skladu sa računovodstvenim propisima,*
- *da članarinu naplaćenu u gotovom novcu evidentira kroz blagajnički izvještaj i*
- *da sadržaj potvrde o primljenoj članarini i priložima od fizičkih i pravnih lica uskladi sa odredbama člana 6. Pravilnika o godišnjim finansijskim izvještajima političkih stranaka.*

KOMENTAR:

U ostavljenom roku, Demokratska fronta dostavila je očitovanje na Preliminarni izvještaj o reviziji godišnjeg finansijskog izvještaja za 2018. godinu i postizbornog finansijskog izvještaja-Opšti izbori 2018. godine.

Uz očitovanje, stranka je dostavila korigovane obrasce godišnjeg finansijskog izvještaja za 2018. godinu i korigovani Bruto bilans za 2018. godinu, čime je djelimično otklonila utvrđene nedostatke.

Demokratska fronta je 17.09.2020. godine izvršila povrat priloga, koji je u toku 2018. godine primila suprotno odredbama člana 8. stav (4) Zakona o finansiranju političkih stranaka, pravnom licu „Delta petrol“ d.o.o. Kakanj u iznosu od 300,00 KM, o čemu je dostavila dokaz (uplatnicu). Ističemo da je stranka 11.06.2019. godine vratila prilog pravnom licu „Holex“ d.o.o. u iznosu od 200,00 KM.

Stranka je uz očitovanje dostavila i Izmjene i dopune Izmjena i dopuna Finansijskog plana Demokratske fronte za 2018. godinu, koji Služba za reviziju nije razmatrala jer stranka nije blagovremeno dostavila izmjenjeni plan.

Služba za reviziju je uvažila sve argumentovane primjedbe stranke, te je korigovala nalaze revizije iz Preliminarnog izvještaja o reviziji.

Zahvaljujemo se zaposlenim u Centrali Demokratske fronte na dobroj i korektnoj saradnji tokom obavljanja revizije.

Šef Odsjeka za revizijske poslove, revizor

Sanja Tošović

Pomoćnik revizora

Mr. sc Goran Cicović

Šef Službe za reviziju

Mr. sc Hasida Gušić